

Læreplan i entreprenørskap og bedriftsutvikling - programfag i utdanningsprogram for studiespesialisering

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 25. mai 2007 etter delegasjon i brev 26. september 2005 fra Utdannings- og forskningsdepartementet med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd

Gjelder fra 01.08.2007

Gjelder til 31.07.2016

Formål

I en global kunnskapsbasert økonomi er entreprenørskap og innovasjon sentralt for verdiskaping og velferd. Samfunnet kjennetegnes i økende grad av sosialt, kulturelt og økonomisk mangfold. For samfunnet blir individets evne til omstilling og nyskaping viktig. Formålet med programfaget entreprenørskap og bedriftsutvikling er å utvikle personlige egenskaper og holdninger og å gi kunnskap og innsikt i hvordan eleven kan se muligheter og å utvikle disse til bærekraftige virksomheter. Faget skal bidra til forståelse for entreprenørskap og hvilken rolle entreprenørskap spiller for næringsutvikling i Norge.

Entreprenørskap og bedriftsutvikling skal øke kompetansen om hvordan en virksomhet etableres, drives og utvikles. Videre skal faget øke forståelsen for etiske og miljømessige konsekvenser ved næringsvirksomhet. Opplæringen skal gi forståelse for ulike fagområder som ledelse, økonomi, markedsføring, salg og personalpolitikk. Faget skal gi innsikt i innovasjon og hva dette betyr for bedriftsutvikling og verdiskaping. Videre skal faget gi kompetanse om internasjonale markedsmuligheter og Norges rolle i internasjonal økonomi. Opplæringen skal fremme tverrfaglig forståelse, samarbeidsevne og nettverksbygging. Videre skal opplæringen stimulere til nysgjerrighet, kreativitet og evne til initiativ, refleksjon, analytisk og helhetlig tenkning.

Opplæringen skal legge til rette for bruk av ulike læringsarenaer og stimulere til samarbeid med arbeids- og næringsliv. Læringsarbeidet må legge til rette for bruk av metodikk som styrker den entreprenørielle kompetansen og gir opplevelse av relevans og mestring. Dette kan være å arbeide med virkelighetsnære, praktiske problemstillinger i en sosial kontekst med eleven som aktør for egen læring. Det kan være metoder for idé- og kreativesutvikling, å etablere en ungdomsbedrift og andre metoder som skaper sammenheng mellom teori og praksis i opplæringen. Videre skal opplæringen i faget stimulere læringsviljen og motivere til videre studier, arbeid og livslang læring.

Struktur

Entreprenørskap og bedriftsutvikling består av to programfag:
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 og entreprenørskap og bedriftsutvikling 2. Programfagene kan velges uavhengig av hverandre.

Programfaget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må sees i sammenheng.

Oversikt over hovedområdene:

Programfag	Hovedområder
-------------------	---------------------

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1	Entreprenørskap	Etablering	Drift
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2	Bedriftsutvikling	Innovasjon	Internasjonalisering

Hovedområder

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1

Entreprenørskap

Hovedområdet *Entreprenørskap* handler om begrepet entreprenørskap i en sosial, kulturell og økonomisk sammenheng og hvilken rolle entreprenørskap spiller for idéutvikling og verdiskaping. Sentralt i hovedområdet er identifikasjon av muligheter, kreativitet, nettverk, etikk og miljø.

Etablering

Hovedområdet *Etablering* handler om å identifisere forretningsmuligheter og gjøre noe med disse. Forretningsplan, selskapsformer, kapitalbehov og stiftelse av en bedrift inngår i hovedområdet.

Drift

Hovedområdet *Drift* handler om å planlegge og drive en virksomhet. Det dreier seg om arbeidsoppgaver knyttet til ledelse, produktutvikling, markedsføring, salg, økonomi og personalpolitikk.

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2

Bedriftsutvikling

Hovedområdet *Bedriftsutvikling* handler om hvordan en virksomhet kan utvikles. Det dreier seg om videreutvikling av forretningsidéer, behovet for endring i selskapsformer og ulike strategier for ledelse, organisering, økonomi, personalpolitikk og markedsføring. Etikk og miljø inngår i hovedområdet.

Innovasjon

Hovedområdet *Innovasjon* handler om hvordan virksomheter kan øke konkurranseevne og verdiskaping gjennom innovasjon knyttet til produkt og produksjonsprosesser, ledelse, bedriftskultur og forretningsmodeller.

Internasjonalisering

Hovedområdet *Internasjonalisering* dreier seg om hvordan norske virksomheter kan være aktører i internasjonale markeder. Sentrale temaer er

internasjonale økonomiske organisasjoner, internasjonale markeder og sosiale, etiske og miljømessige problemstillinger knyttet til internasjonal produksjon og handel.

Timetall

Timetall er oppgitt i 60-minutters enheter:

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1: 140 årstimer

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2: 140 årstimer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der hvor de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I entreprenørskap og bedriftsutvikling forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å *kunne uttrykke seg muntlig* i entreprenørskap og bedriftsutvikling innebærer en bevisst språkbruk tilpasset målgruppe og situasjon. Det betyr å kunne kommunisere internt i bedriften og i forhold til eksterne samarbeidspartnere. Å kunne uttrykke seg muntlig vil si å diskutere faglige problemstillinger, gi uttrykk for egne meninger, stille kritiske spørsmål og argumentere. Det innebærer også å kunne gjennomføre en salgssamtale og presentere en virksomhet.

Å *kunne uttrykke seg skriftlig* i entreprenørskap og bedriftsutvikling innebærer å beskrive, forklare, vurdere, drøfte og reflektere over faglige tema. Det vil si å argumentere logisk med et klart og presist språk ved utarbeidelse av forretningsplan og markedsstrategi og dokumentere arbeidsprosesser som ledd i virksomheters kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid. Det innebærer å skrive formelle brev, møteinnkallinger, referat, rapporter, e-post, notater og kunne utarbeide profileringsmaterieill med sikker og korrekt språkbruk.

Å *kunne lese* i entreprenørskap og bedriftsutvikling innebærer å utforske, tolke og lese kritisk dokumenter, fagtekster, regnskap, tabeller, statistikk og grafiske framstillinger. Det vil si å sette seg inn i problemstillinger og trekke ut relevant informasjon faglig informasjon som grunnlag for problemløsning og utvikling.

Å *kunne regne* i entreprenørskap og bedriftsutvikling innebærer å beregne kapitalbehov ved oppstart av en virksomhet og utarbeide drifts- og likviditetsbudsjett. Det vil si å føre og avslutte et regnskap og utarbeide statistikker og diagrammer.

Å *kunne bruke digitale verktøy* i entreprenørskap og bedriftsutvikling innebærer bruk av tekstbehandlingsprogrammer, regneark og presentasjonsverktøy. Å bruke digitale verktøy betyr å innhente relevant informasjon fra nettsteder,

utøve kildekritikk, sortere og analysere materiale. Det innebærer også å utarbeide, presentere og publisere multimedieprodukter.

Kompetansemål

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1

Entreprenørskap

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive hovedtrekkene i næringslivsutviklingen i Norge
- forklare innholdet i entreprenørskapsbegrepet i en sosial, kulturell og økonomisk sammenheng
- drøfte hvilken rolle entreprenørskap spiller for verdiskaping og sysselsetting i samfunnet
- vurdere muligheter for næringsvirksomhet med utgangspunkt i lokale og regionale ressurser
- gjøre rede for støtteapparatet for etablerere
- diskutere verdien av nettverkssamarbeid
- drøfte etiske og miljømessige konsekvenser ved bedriftsetablering
- beskrive kreative metoder for idéutvikling

Etablering

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjennomføre en kreativ idéprosess for å utforme forretningsideer
- utforme mål og visjoner for en virksomhet
- vurdere og velge hensiktsmessig selskapsform for en virksomhet
- beregne kapitalbehov og innhente informasjon om ulike finansieringsmuligheter
- utarbeide en forretningsplan
- kartlegge nettverksmuligheter og utarbeide en plan for nettverkssamarbeid
- gjennomføre stiftelsesmøte
- gjøre rede for grupperoller og gruppeprosesser
- foreta ansettelse i henhold til lover, forskrifter og regler

Drift

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive utviklingsprosessen for et produkt
- vurdere ulike markeder og målgrupper for en virksomhet
- utarbeide en markedsstrategi for en virksomhet

- lage profileringsmateriell og presentere en virksomhet
- gjennomføre en salgssamtale for et produkt
- føre og avslutte et regnskap i henhold til lover, forskrifter og regler
- utarbeide drifts- og likviditetsbudsjett
- drøfte betydningen av et godt internt samarbeidsklima
- gjøre rede for ulike ledelsesstrategier og lage en plan for personalarbeidet
- gjøre rede for generelle krav til HMS og internkontroll i en virksomhet
- utarbeide miljørapport og årsrapport for en virksomhet
- gjøre rede for ulike årsaker til at virksomheter avvikles og avhendes

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2

Bedriftsutvikling

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- vurdere videreutvikling av en forretningsidé
- drøfte behovet for nye selskapsformer i en virksomhet
- vurdere og gjennomføre en organisasjonsutvikling
- kartlegge kompetansebehov og lage en plan for kompetanseutvikling
- analysere kapitalbehovet og utarbeide økonomiske kalkyler for en virksomhet
- vurdere og videreutvikle markedsstrategi
- utarbeide en strategiplan som ivaretar etiske og miljømessige forhold

Innovasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forklare begrepet innovasjon og diskutere hvordan innovasjonsprosesser foregår
- drøfte betydningen av innovasjon for en bedrifts konkurransevne og verdiskaping
- drøfte hva ledelse og bedriftskultur betyr for innovasjon
- gjennomføre en utviklingsprosess for et produkt
- drøfte nye forretningsmodeller og presentere forbedringstiltak

Internasjonalisering

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- diskutere Norges rolle i et internasjonalt økonomisk perspektiv
- gjøre rede for nasjonale samarbeidspartnere i internasjonal handel
- gjøre rede for hvordan sentrale internasjonale økonomiske organisasjoner regulerer internasjonal handel

- presentere forretningskulturen i aktuelle internasjonale markeder
- vurdere internasjonale forretningsmuligheter for et produkt
- beskrive prosessen ved import og eksport av et produkt
- drøfte en virksomhets sosiale, etiske og miljømessige utfordringer

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Programfag	Ordning
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1	Eleven skal ha standpunktkarakter
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2	Eleven skal ha standpunktkarakter

Eksamen for elever

Programfag	Ordning
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1	Eleven kan trekkes ut til muntlig - praktisk eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2	Eleven kan trekkes ut til skriftlig eller muntlig-praktisk eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Muntlig - praktisk eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Programfag	Ordning
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1	Privatisten skal opp til muntlig - praktisk eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2	Privatisten skal opp til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentral

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.